

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 30. siječnja 2008.

Sklad vjere i razuma vodi do spoznaje o Bojoj blizini

Draga braćo i sestre!

U tijeku naših prethodnih susreta govorili smo o izvanrednom liku svetog Augustina, spominjući se nekih njegovih najznačajnijih djela i istaknuvši izvanredan utjecaj što ga je izvršio na kasniju misao. Danas ćemo se približiti nekima od glavnih vidova ogromne ostavštine toga velikoga Kristova svjedoka koji je bio i intelektualac prvoga reda i istinske vrijednosti. On svojom tenjom za apsolutnim i za besmrtnošću privlači i laike, a od davnine se časti i kao crkveni naučitelj, naučitelj u Crkvi koju je volio jednostavno nazivati Katoličkom, i o kojoj je ponavljao da mu je dovoljno u njoj ostati. A Katolička Crkva uvrstila ga je odmah među svoje najvanije učitelje, vrlo brzo nakon njegove smrti, po ustima pape Celestina I., kao što su to u naše vrijeme ponovili i Pavao VI. i Ivan Pavao II.

Moj neposredni prethodnik, osim što je nauk ovoga sveca opisao kao "istovremeno ponizan i svijetao nauk koji ponajprije govori o Kristu i o ljubavi" (AAS, 74, 1982, str. 800), htio mu je 1986. - o tisuću šestotoj obljetnici njegova obraćenja - posvetiti dugačak i sadrajan dokument, apostolsko pismo Augustinum Hipponensem, koje je sam Papa opisao kao "zahvalu Bogu za dar što ga je darovao Crkvi, a po njoj i čitavom čovječanstvu, tim čudesnim obraćenjem". S punim je pravom Ivan Pavao II. odlučio istaknuti vanost Augustina kao obraćenika. Toj ćemo se njegovoj značajki vratiti na sljedećem susretu, posljednjem koji će biti posvećen ovom velikom crkvenom ocu, koji je i meni osobno naročito drag zbog uloge što ju je imao u mome ivotu kao čovjeka, svećenika, a tek onda i teologa i pastira.

Čovjek vjernik u svojoj dubokoj nutrini, Augustin je bio čovjek strasti i vjere, no u isto vrijeme nije nikada odbacio razum. Naprotiv, moe se reći da njegov intelektualni i duhovni put predstavlja uzor odnosa vjere i razuma, što je od središnje vanosti za ravnoteju i sudbinu svakoga ljudskog bića: te dvije dimenzije doista se ne smiju razdvajati ni suprotstavljati, nego moraju biti usklađene, jer - kao što je napisao sam Augustin ubrzo nakon svoga obraćenja - one predstavljaju "dvije sile koje nas vode do znanja" (*Contra Academicos*, III, 20, 43). U tom smislu i dalje vrijede dvije poznate Augustinove formule (*Sermones*, 43,9) koje izriču taj dosljedan sklad između vjere i razuma: *crede ut intelligas* (vjeruj da bi razumio), ali odmah i neodvojivo, *intellige ut credas* (razumij da bi vjerovao).

Ove dvije Augustinove rečenice jasnom neposrednošću ali i dubokim shvaćanjem izriču katoličko rješenje toga problema. Kao što sam i sam više puta naglasio, doista je potreban sklad između vjere i razuma, sklad koji, još i prije dolaska Kristova, see sve do susreta između idovske vjere i grčke misli u helenističkom idovstvu, a taj su sklad u tijeku povijesti preuzeli i razvili mnogi kršćanski mislioci. Sklad vjere i razuma znači ponajprije da Bog nije daleko, nego da je, naprotiv, blizak svakom ljudskom biću, i da je blizak kako njegovu srcu tako i njegovu umu.

Upravo je tu Boju blizinu čovjeku Augustin naročito duboko osjetio. Prisutnost Boga u čovjeku istodobno je duboka ali i otajstvena, no moe je se prepoznati i otkriti samo u svojoj nutrini: ne idi van - kae naš ovaj obraćenik - nego se "vrati u sebe samoga; u nutarnjem čovjeku prebiva istina; a uočiš li da je tvoja narav promjenjiva, nadiđi sebe samoga. No, sjeti se, dok se nadilaziš, da nadilaziš dušu koja razmišlja. Tei, dakle, onamo gdje se pali svjetlo razuma" (*De vera religione*, 39, 72). Upravo kao što on sam ističe u svojoj poznatoj rečenici s početka Ispovijesti, duhovne autobiografije što ju je napisao na hvalu Bogu: "Stvorio si nas za sebe i nemirno je srce naše dok ne počine u tebi" (I, 1, 1).

Udaljenost od Boga, znači, odgovara udaljenosti od sebe samih: "Ti si mi zapravo - priznaje Augustin (*Ispovijesti*, III, 6, 11) obraćajući se izravno Bogu - bio intimniji od moje intime i više od moga najvišega dijela", interior intimo meo et superior summo meo; tako da si - dodaje u jednom drugom odlomku spominjući se vremena prije obraćenja - "bio preda mnom; a ja sam, međutim, bio daleko od sebe i nisam se uspijevao naći, a još sam manje nalazio tebe" (*Ispovijesti*, V, 2, 2). Upravo stoga što je Augustin osobno proivio ovaj intelektualni i duhovni hod, znao ga je u svojim djelima opisati s tolikom neposrednošću, dubinom i mudrošću, priznajući u drugim dvama odlomcima svojih Ispovijesti (IV, 4, 9 i 14, 22) da je čovjek "velika zagonetka" (*magna qaestio*) i "velik ponor" (*grande profundum*), zagonetka i ponor što ih samo Krist rasvjetljava i spašava.

Ljudsko biće - naglašava potom Augustin u djelu *De civitate Dei* (XII, 27) - društveno je po svojoj naravi, no protudruštveno po poroku. Spasio ga je Krist, jedini posrednik između Boga i čovječanstva i "univerzalni put slobode i spasenja", kao što je to ponovio moj prethodnik Ivan Pavao II. (*Augustinum Hipponensem*, 21): izvan toga puta, koji nikad nije nedostajao ljudskome rodu - dodaje Augustin u istome djelu - "nitko nije nikada oslobođen, nitko se ne oslobađa, nitko

neće biti oslobođen" (*De civitate Dei*, X, 32, 2). Ukoliko jedini posrednik spasenja, Krist je glava Crkve i s njome je otajstveno združen, tako da Augustin može reći: "Postali smo Krist. Doista, on je glava, mi smo udovi, čitav smo čovjek on i mi" (*In Iohannis evangelium tractatus*, 21, 8).

Narod Boji dom je Boji, Crkva je u Augustinovu načinu gledanja usko povezana s idejom Tijela Kristova, koja je utemeljena u kristološkom iščitavanju Staroga zavjeta i na sakramentalnom ivotu u čijem je središtu Euharistija. Stoga je od temeljne vanosti da Crkva, narod Boji u kristološkom, a ne u soteriološkom smislu, bude doista uronjena u Krista koji - kao Augustin u prekrasnom odlomku - "moli za nas, moli u nama, molio je za nas; moli za nas kao naš svećenik, moli u nama kao naša glava, molio je za nas kao naš Bog: prepoznamo stoga u njemu svoj glas, a sebi njegov" (*Enarrationes in Psalmos*, 85, 1).

Zaključujući apostolsko pismo Augustinum Hipponensem Ivan Pavao II. upitao je istoga sveca što bi imao reći današnjim ljudima, a odgovorio je u prvom redu riječima što ih je Augustin zapisao u pismu koje je nastalo ubrzo nakon njegova obraćenja: "Čini mi se da bi ljude trebalo voditi nadi da će naći istinu" (*Epistulae*, 1, 1); onu istinu koja je sam Krist, pravi Bog, kojemu je upravljena jedna od najljepših i najpoznatijih molitava u Ispovijestima (X, 27, 38): "Kasno sam te uzljubio, ljepoto tako stara i tako nova, kasno sam te uzljubio! A eto, ti si bio unutra, a ja vani i ondje sam te traio i izobličen sam se bacao u ljepote koje si stvorio. Bio si sa mnom, no ja nisam bio s tobom. Od tebe su me udaljile stvari koje, da nisu bile u tebi, ne bi postojale. Zvao si me i vikao si i probio si moju gluhoću, blistao si, pokazao si svoj sjaj i raspršio si moje sljepilo, proširio si miris i disao sam i uzdišem za tobom, kušao sam, pa gladujem i eđam, dotakao si me pa gorim za tvojim mirom".

Evo, Augustin je susreo Boga i kroz čitav svoj ivot doivljavao je iskustvo Boga te je ta stvarnost - koja je prije svega susret s Osobom, s Isusom - promijenila njegov ivot, kao što mijenja ivot svih onih, ena i muškaraca, koji u bilo koje vrijeme imaju milost da ga susretnu.